

завбачливо залишена записка: «для Метью»; ось і самотня мама з малими братом і сестрою, яка не має грошей для оплати уроків синові; ось і Метью, котрий захлинається від сліз, прощаючись з дорогим піаніно.

У переломному епізоді П'єр вимагає відповіді у хлопця: чому він грає? Якщо він зневажає себе й навколишніх, не цінить шансу, подарованого долею, тоді навіщо сідає за рояль? Розгубленому хлопцеві викладач сам і дає відповідь: грає, бо не може інакше, музика живе у його серці.

Прикметно, що на роль головного героя режисер шукав не актора, а саме піаніста, який би зміг зіграти і як актор. Але після тривалих пошуків так і не знайшов потрібну людину, яка б змогла точно втілити режисерський задум, охопити перспективу ролі і зрозуміти логіку вчинків свого персонажа, і відтак – поєднати вишукану гру на фортепіано зі створенням правдивого характеру. У результаті було запропоновано роль Жулю Беншетрі, який, на думку режисера, має неймовірну харизму.

Цікаво й те, що сам Людовік Бернард – великий знавець і поціновувач класичної музики, зокрема опери.

Сюжет картини невибагливий і дещо наївний та, ймовірно, не відповідатиме інтелектуальним запитам і художнім смакам вибагливого кіномана. Так, стрічка – своєрідна казка про Попелюшку, обдаровану юну душу, якій пощастило зустріти свою чарівну Фею. Але завдяки самовідданому професіоналізму акторів і режисера – вийшла чудова історія, головна принада якої – сердечність. Водночас шанувальники класичної музики, окрім визнаних шедеврів, зокрема, творів Баха, Ліста, Рахманінова, мають змогу насолодитися й оригінальною авторською музикою сучасного французького композитора Гаррі Аллуша (до речі, і класичні твори у фільмі виконує він). А любителі Парижа і французької архітектури дістануть насолоду від чудової операторської роботи Томаса Гардмейєра, адже події у стрічці відбуваються саме в цьому місті.

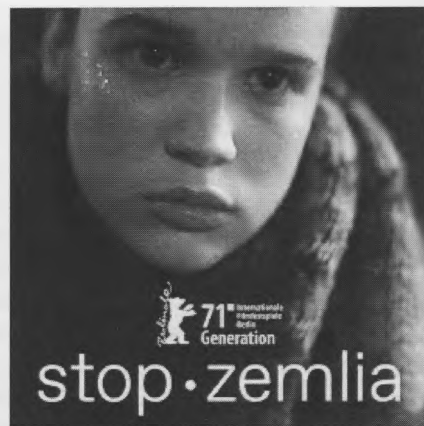
Окрім віри у мрію, яка неодмінно збудеться, у картині звучить і тема надзвичайної важливості зустрічі зі справжнім педагогом, здатним розпізнати талант; чесним, сумлінним наставником на життєвому і творчому шляху. У фільмі Бернарда для талановитого, але невпевненого у собі хлопця такою людиною став П'єр Гюннер.

У знаковій бесіді з Метью графиня Бекінгем сказала, що перший старенький вчитель передав йому найголовніше, а саме – *талант відчувати*. Пізніше вона показала йому старий відеозапис з конкурсу молодих піаністів, у якому брала участь, та з несприхованим болем зізналася, що задля перемоги їй цього і не вистачило. Себто в молодості, особливо потрапляючи в академічне середовище, надто опікуєшся вдосконаленням техніки, бажанням вразити виконавською майстерністю, але за цим часто втрачається найсуттєвіше. Нині вона вже усвідомлює: головне – відчуття, а технічна вправність набудеться згодом. Але для неї вже запізно. Натомість в Метью склалося усе навпаки, не дивлячись на перешкоди долі й тривалу відсутність занять. Тому вона впевнена: на відміну від неї, хлопець неодмінно здобуде перемогу на конкурсі. Адже в нього для цього є *головне*.

Берлінале 2021 року

Олена
Новікова

Постер фільму
«Стоп-Земля».
Режисерка
Катерина Горностай.
Україна, 2020.

Березень. Початок в режимі онлайн

Два роки тому ніхто не міг уявити, що в XXI сторіччі людство зустрінеться з захливою пандемією, яка забере мільйони людських життів... Нові реалії торкнулися і Берлінського кінофестивалю. 5 – 9 березня фестиваль частково відбувся в режимі онлайн. Акредитовані спеціалісти і журі змогли побачити до 20 фільмів і зум-конференції. Члени журі, яких вдалося зібрати у Берліні, – володарі «Золотих Ведмедів» – відомі режисери Ясміла Жбаніч (Боснія-Герцеговина, «Грбавіца», 2006), Джанфранко Розі (Італія, «Море у полум'ї», 2016), Ільдіко Еньєді (Угорщина, «Тіло і душа», 2017), Адіна Пантіліє (Румунія, «Не торкайся мене»), Надав Лапід (Ізраїль, «Синоніми», 2019). Лише один із них, іранський режисер Мохаммад Расулоф («Тут немає зла»), який перебуває під домашнім арештом у Тегерані, мусив дивитися конкурсну програму вдома.

3-го і 5-го березня в секції Берлінале «Генерація 14 плюс» було показано стрічку українки Катерини Горностай «Стоп-Земля». У ній розкрито особисті історії підлітків, випускників сучасної школи, переживання яких межують з емоційним хаосом – від меланхолії до надії, їхні почуття, таємну закоханість і спроби самоідентифікації. У школі – вони пасивні спостерігачі з нестабільною увагою до навчального процесу. Режисерка співчуває їм, бо поширеність гаджетів розпоршує їхню увагу, руйнує справжні авторитети, замість яких підсовує «Тік-Ток». Йде заміна реального віртуальним, що супроводжується підвищеним рівнем тривоги. Як позитивне підкреслено їхню екоактивність і фемінізм.

Хто ж отримав головні призи? Володарем «Золотого ведмеда» став румунський режисер Радун Жуде зі стрічкою «Невдалий секс, або Безумне порно», яка має бурлескний характер і є сатирою на лицемірство, святенництво і забобони посткомуністичного румунського суспільства.

«Срібного ведмеда» за найкращий сценарій отримав представник авторського кіно південнокорейський режисер Хон Сан Су (фільм «Вступ»). На минулому Берлінале він здобув «Срібного ведмеда» за найкращу режису-

ру («Жінка, яка втекла»). Нова стрічка зроблена також в мінімалістичній манері. Ненав'язливо і точно автор висвітлює переживання юнака, батьки якого розлучилися. У батька душевна криза, бо дружина (мати юнака) зустрічається з його приятелем. До того ж, дівчина хлопця в цей час поїхала вчитися до Берліна. Йдеться і про сучасне явище серед кінематографістів: завдяки зйомкам «на цифру» у режисерів відпала необхідність економити плівку, і вони почали знімати фільми тривалістю більше двох годин, наповнюючи їх псевдобагатозначними роздумами. Хон Сан Су дав таким колегам урок: стрічка за трохи більше години здатна познайомити глядача з проблемами, які хвилюють режисера. Він майстерно будує дійство діалогами.

«Срібного ведмеда» за художній внесок отримав Ібран Асуад за монтаж стрічки «Поліцейський фільм» мексиканського режисера Алонсо Руїспалашіоса. Його робота побудована як документальна, що показує екстремальне життя мексиканських поліцейських. Мета стрічки – показати непросту долю поліцейських у корумпованій державі.

Увагу привернув документальний фільм «З того місця, де вони стояли» французького Крістофа Коньє (програма «Форум»). Він висвітлює маловідомий сюжет з історії Другої світової війни. Деякі ув'язнені п'яти німецьких концтаборів – Дахау, Дора-Міттельбау, Бухенвальд, Аушвіц-Біркенау та Равенсбрюк, знаючи про неминучу смерть, вирішили залишити нащадкам свідчення про німецький фашизм. Якимось дивом у них виявилися фотоапарати, і вони таємно фотографували пекло, в якому опинилися. Це був їхній акт спротиву. Деякі ув'язнені працювали у фотографічних відділах таборів, інші користувалися фотоапаратами, які нелегально зберігалися біля бараків. Крістоф Коньє присвятив їм свою стрічку. Щоб реконструювати процес кожної фотозйомки, він пройшов цими місцями. Копії деяких фотографій роздрукував на скляних пластинах.

Червень. Продовження

Нагородження українського фільму Катерини Горностай «Стоп-Земля» відбулося в кінотеатрі просто неба у віддаленому районі Берліна Ост-Кройц. Квитки були розкуплені миттєво. На показі були присутні представники Посольства України у ФРН.

Всі інші стрічки демонструвались у престижному районі столиці на т. зв. Острові музеїв, у кінотеатрі просто неба, під палючим сонцем. Стільці стояли на обумовленій відстані один від одного. Організатори і публіка повинні були мати або свіжі тести про відсутність коронавірусу або довідки про вакцинування.

Увагу кінокритиків привернула «Коробка пам'яті» Джоани Хаджі Тома і Халілі Джорейге (Ліван. Канада. Катар, Франція). Дівчинка-тінейджер з добре влаштованої в Канаді емігрантської ліванської родини знаходить теку з якимись архівними матеріалами. Попри заборону матері торкатися їх, вона починає ритися в цій «коробці пам'яті». Виявилося, що це документи її мами, коли вона ще була дівчинкою, а потім вже дорослою дівчиною, і належать до часів, коли починалася війна в Лівані. Знайомлячись з ними, дівчинка

Кадр з фільму «Колеса фортуни і фантазії». Рюсукі Тамагучі. Японія.

збагачується життєвим досвідом своєї матері.

Картина «Натуральне світло» Денеша Надя (Угорщина, Латвія, Німеччина, Франція) розповідає про події 1943 року, коли Угорщина воювала на боці гітлерівської Німеччини. Спочатку глядачів трохи дивує назва «Натуральне світло». У лісі, де вночі просуваються угорські військові, світає. Вони вже ввійшли на чужу територію як окупанти. Мряка, моросить дощ, навкруги болота, темрява, десь в глибині лісів причаїлися партизани... У складі спецроты угорських вояків, що йдуть по їхньому сліду, щоб знищити, простий капрал селянин Шеметка. Він ще не втратив почуття людяності і наче не помітив на землі пораненого радянського солдата. Натрапивши на хату, де світиться вогник і сидить дівчина, не зачіпає її і йде далі. Проте, коли його командира поранили, і той йому наказує усіх мешканців села, які, напевно, підтримують партизанів, знищити, а село підпалити, він, як автомат, за участю місцевих поліцаїв виконує цей жахливий наказ. Зганяє усіх жителів села в сарай, підпалює його й усе село. Від цього гірка іронія в назві стрічки. Отримавши відпустку, спустошений Шемета хоче лише одного: скоріше вирватися з цього пекла додому. У глядача складається враження, що він уже нізачо не повернеться. Це дебют Денеша Надя, який, на думку кінокритиків, заявив про себе як майстер режисури, за що й отримав Срібного Ведмеда.

«Балада про білу корову» (Іран, Франція) Бехташ Санаїха і Маріам Могхадама – мелодрама. Тут йдеться про смертну кару. Сюжет трагічний. Страчено чоловіка. Його овдовіла дружина сама виховує глухоніму доньку. Вона страждає ще й тому, що родичі покійного чоловіка хочуть забрати у неї дитину. Тим часом суддя зрозумів, що за його рішенням страчено безневинну людину, і починає допомагати родичам страченого.

«По сусідству» (Німеччина) – режисерський дебют зірки сучасного німецького кіно Даніеля Брюля, популярного і затребуваного у ФРН і за кордоном кіноактора. Ми бачили його у стрічці «Гуд бай, Ленін!». Герой фільму «По сусідству» (Даніель Брюль), збираючись до Лондона для участі в кастингу на головну роль голлівудського проєкту, перед вильотом заходить вранці у бар випити кави. І зустрічає тут начебто свого сусіда: мовчазного і похмурого

чоловіка, чи то агента Штазі в минулому, чи то безумного фаната. Здається, це сусід Даніеля. Він чомусь зло починає говорити з ним про проблеми Німеччини, про прибульців-емігрантів, ціни на житло та різницю між західними й східними німцями. Він наче злий двійник героя Брюля, який бажав би зруйнувати його щасливе життя. Попри популярність і шарм актора, критики вважають, що йому ще бракує режисерського досвіду.

В «Альбатросі» Ксав'є Бовуа (Франція) дія розгортається в улюбленому місті французьких художників Етрета (Нормандія). Головний герой – Лоран – місцевий комісар поліції – чесна людина, хороший професіонал. У нього є кохана жінка, з якою вони виховують доньку. Саме зараз нарешті він пропонує їй одружитися офіційно. Проте ідилію губить фатум, непередбачене, трагічний випадок. Намагаючись врятувати місцевого фермера, який у відчаї збирається вкоротити собі віку, Лоран випадково завдає йому смертельної рани. Втративши роботу, Лоран в шоковому стані виходить на старому човнику в океан, залишаючи глядачів в тривозі. Стрічка отримала «Срібного Ведмеда» за художній внесок режисера монтажу Джибрана Ауяду.

В основі «Фабіана» Домініка Графа (Німеччина) лежать події, описані в автобіографічному романі німецького письменника-класика Еріха Кестнера. Йдеться про часи Веймарської республіки й драматичну долю молодого філолога, який підробляє в рекламі, але втрачає роботу, дівчину, ще й найкращого друга. Критики відзначили за багато затягнутих моментів.

«Я твій мужчина» Марії Шрадер (Німеччина) – жанрова картина, героїня якої незаміжня науковиця Альма, що працює в берлінському Пергамон-музеї. Вона починає тритижневе тестування останньої сучасної моделі – робота-андроїда – ідеальної людини Тома. Спочатку його джентльменське поведіння і врода дратують Альму, але згодом її почуття зазнають змін. Чим він гірший за справжнього чоловіка? Тільки тим, що ідеальний? У фільмі розкриваються проблеми сучасного життя, коли за ідеальною обкладинкою ховаються серйозна меланхолія, сумніви і комплекси людини XXI сторіччя, яка стає заручницею прогресу і комфорту. Виконавиця жіночої ролі Марен Егерт отримала «Срібного Ведмеда».

Селін Ск'ямма («Маленька мама», Франція) має статус культової режисерки. Їй притаманні тиха ненав'язлива інтонація і поетичність сюжету. Філігранною майстерністю вирізняється і операторка Клер Матон. Сюжет фільму: у маленької дівчинки померла бабуся, до якої вона влітку приїздила з батьками. Ось і зараз вона приїхала сюди і гуляє околицями. Вона зустрічає свою ровесницю: чи то привид, чи то якусь вигадану уявою подружку. Насправді це не подружка, а її мама, така, якою була в дитинстві. Історія розігрується поза часом і в умовному просторі (ролі виконують сестри-двійнята). Розповідь нагадує щось старовинне і миле.

Стрічка «Ліс, я бачу тебе усюди» Бенедика Флігауфа (Угорщина) експериментальна, незвичайна, складається з семи сегментів-мікродрам, які розігруються у формі діалогів, що

мають таємничий характер, нібито відокремлені, разом вони створюють єдину картину. Акторка Лілла Кідлінгер нагороджена «Срібним Ведмедем» за роль другого плану.

«Пан Бахман і його клас» Марії Шпет (Німеччина) тривалістю три з половиною години розповідає про один шкільний клас в маленькому місті ФРН Штадталлендорф. Режисер знімала клас в різних обставинах, у різну погоду, в різний час. Юні мігранти-однокурсники самоорганізуються у музичну демократію. Спільний оркестр дітей-мігрантів і дорослих чудово виконує різні композиції, в тому числі Боба Ділана. А сам герой – пан Бахман – захоплює своєю особистістю і талантом. Його порівнюють з Тілем Уленшпігелем. Стрічка отримала приз журі – «Срібного Ведмеда».

«Колеса фортуни і фантазії» Рюсуке Тамагучі (Японія) складається з кількох новел. Спочатку розповідь про двох подруг, які змагаються за увагу успішного хлопця. А він хоче зрозуміти, яка йому більше до вподоби: та, що чесна, чи та, що сама підступність. У другій новелі студентка, закохана у професора літератури, який не звертає на неї уваги, записує на рекордер, як вона читає уривок з його роману, в якому відверто сексуальна сцена. Через помилку цей запис потрапляє в чужі руки. Професору доводиться звільнитися з роботи. У третій новелі жінка йде на зустріч зі своєю давньою подругою і приймає за неї незнайомку. Попри все, вони починають розмовляти і розповідають кожна про своє життя. Тамагучі знімав стрічку рік. На думку критиків, стрічка гіпертрофовано японська і водночас універсальна, сюрреалістична і водночас міцно стоїть на землі. Фільм отримав «Срібного Ведмеда» – головний приз журі.

На Берлінале-71 були стрічки і з «пострадянського» простору. Це фільм дебютанта Олександра Коберідзе «Що ми бачимо, коли дивимося на небо?» (Грузія, Німеччина). Сюжет цікавий: в Кутаїсі знайомляться дівчина Ліза і юнак Георгі. Вона вивчає медицину і працює в аптеці, він – відомий футболіст. Вони сподобалися одне одному і домовляються побачитися наступного дня. Але по дорозі додому сталося щось метафізичне. Вранці наступного дня кожне з них прокидається не в своєму тілі. І, коли приходять на побачення, не пізнають одне одного. Ба гірше. Георгі втратив футбольний талант, а Ліза забула свої знання в галузі медицини. Влаштувавшись на нову роботу, вони сумують одне за одним. І сподіваються, що доля знову зведе їх разом. Грузія була представлена і в секції документального кіно фільмом Саломе Джанії «Приборкання природи», де вона показує реальний факт, як із заповідника з тисячолітніми деревами, що оберігаються законом, сумнозвісний мільйонер Іванішвілі з провладної партії Грузії вивозить екзотичні дерева і висаджує їх у своєму маєтку. В спеціальній секції показали стрічку білоруського опозиціонера Олексія Полуяна «Кураж» про протести в Білорусі (Білорусь, Німеччина).

На кіноринку Берлінале і в програмі було представлено 139 фільмів з 59 країн. Критики і глядачі вважають, що, хоча Берлінале-71 відбувся у важких умовах пандемії, він пройшов успішно і на високому професійному рівні.

Берлін.